

2 van zilver, benevens 3 ruiten in azuur, 2 boven en 1 onder. In 1934 is dit wapen iets gewijzigd wat de banen betreft.

De opengewerkte, gebeeldhouwde spiegel toont door zijn afmeting dat het jacht van aanzienlijke grootte geweest zal zijn. Het werd gebezigd bij de schouw op de boezemwateren in de 18e en 19e eeuw. De afmeting blijkt b.v. ook uit het feit, dat eens in het laatste deel van de 18e eeuw een groep genodigden met een muziekgezelschap op de voorplecht naar Bodegraven is gevaren (mogelijk bij de restauratie van Oranje in 1787, maar hiervan ben ik niet zeker). Dijkgraaf was toen Willem van der Hoeven.

Bij het schouwvaren wordt tegenwoordig een schouwvlag gevoerd op de achterstevan van een gehuurde boot. De vlag bestaat alleen uit het schild van het wapen, zonder kroon.

BATESTEN ONDER HARMELEN door Mr. B. George A. Pabst

N.B. Overgenomen uit: UTRECHTSCH E VOLKS-ALMANAK, 1842, p. 97-107.

Tot de landhuizen, die te midden der watermolens en pachthoeven rondom het dorp Harmelen zijn gelegen, behoort *Batestein*, een huis, dat reeds in de middeleeuwen uit *steen* werd opgetrokken, en als een vaste burg tot steun of *bate* van een edelman schijnt gesticht te zijn. Van dien ridder en zijn geslacht zijn ons weinig bijzonderheden bekend, dan alleen dat het landgoed heeft behoord aan het beroemde geslacht van Zuylen, verwant aan de huizen van Cuylenburg, Vianen, Abcoude, Gaasbeek, Nijeveld, Natwisch en Harmelen, welke zoovele beroemde krijgsmannen en staatslieden hebben opgeleverd, en zoo groote bezittingen in Utrecht hadden, dat zij alleen het derde gedeelte er van bezaten. Uit dit beroemde geslacht Zuylen waren sommigen, die zich Zuylen van Batestein noemden.

In hoeverre echter zij, die zich tegenwoordig van Zuylen schrijven, tot dat aloude geslacht behooren, wil ik niet beslissen. De geleerde, en in de geschiedenis van ons vaderland uitstekende Burman zegt, dat, voor zoo verre hij heeft kunnen opsporen, weinigen uit het geslacht der Zuylens overig zijn, ten zij men er onder wil rekenen hen, die zich niet schamen de onedele wijze, waarop zij dien naam hebben verkregen.¹⁾

Gelijk meest alle goederen, welke den adel hebben toebehoord, is Batestein ook na den ondergang van zijn vorige bezitters in andere handen geraakt, en kwam deze bezitting uit den boedel van Abraham Ormea in dien van Petr. Burmannus, welke beide mannen daar ter plaatse, onder hunnen wijnstok en vijgeboom gezeten, en wat meer is, voor de wetenschappen geleefd hebben.

Ormea namelijk was een tegenstander van Jan de Witt, een vijand van fransche interventie, onder welken vorm dan ook. Toen in 1672 de fransche vaandels tot bij Utrecht genaderd waren, nam hij, voor inkwartiering en overlast bevreesd, de vlucht naar Woerden: op zijn slot Batestein niet anders achterlatende, dan de duiven in den toren.

Eene beeldschoone dochter, levendig en beziel, zoo als dit in het sticht geene zeld-

¹⁾ Zie *Orationes Petri Burmanni* Hagae Comitum, apud P.G. van Baalen. Pag. 386. Zegt hij namelijk het volgende: *Hodie vere ex universo illo Zulenorum genere, quantum rescire potni, pancos superesse, nisi si qui forte turpi et ignobili furto se stirpi huic inserere non erubescunt.*

zaamheid is, was voorzigtigheidshalve reeds vooruit gezonden, en bevond zich met eenige rentebrieven ten laste van Holland in het toen nog wel bemantelde Woerden.

Lucretia Ormea was meer nog dan een bevallig meisje; zij was ook eene zorgvuldige dochter, zij bewaarde de papieren van haren vader, met eene gemoedelijke teederheid: zij bewaarde alles, maar zij bewaarde haar hart niet. Zij was achttien jaren oud.

Ongemeen voor de Franschen bevreesd, hoorde zij met groote belangstelling de geruststellende vertoogen van Bernardus Costerus, en vond bij dien vriendelijken en jeugdigen Advocaat en Secretaris van Woerden veel meer dan zij gezocht had.

Goede vrienden noemden dien uitslag eene gebeurtenis boven bidden en wenschen, doch Ormea was zoodra niet te Woerden aangekomen, of onoverkombare zwarigheden verhinderden het huwelijk der jongelieden, terwijl allerlei staatsgebeurtenissen ook het hare bijbragten tot verschuiving eener echtverbindtenis, die tijdens de fransche tirannij beraamd, eerst men den Nijmeegschen vrede tot stand kwam. Zij huwden dus in 1678.

Zeven jaren lang woonden zij in Woerden, en leefden er zoo als eezamen lieden betaamt.

De schoone Lucretia deed iederen zomer een speelreisje naar het voorvaderlijk slot Batestein. De genoegens, bij zulke gelegenheden gesmaakt, deden Costerus, in 1685, het besluit opvatten, om alle zijne van tijd tot tijd gecumuleerde ambten binnen Woerden neder te leggen en zich op Batestein te vestigen. Daar stonden alzoo zijne huisgoden en zijne polderstokken, daar stond zijn vischtuig, en prijkte van nu af zijn eigen familiewapen met dat van Lucretia Ormea, op de voorpoort van het slot.

De woelige stad, zoo noemde hij Woerden, voor altijd ontvlugt zijnde, scheen Costerus het toppunt zijner wenschen bereikt te hebben, en was onuitputtelijk in den lof van het landleven, een onderwerp, waarop hij vooral des zomers veelmalen terugkwam, en door zekeren lierzang, aanvangende met de woorden *Beatus ille*, aan zijne landgenooten zocht duidelijk te maken.

In wintertijd, en gedurende onze lange maar altijd gure voorzomers, lag Batestein van alle zijden ingegraven, of met mesthoopen omschansd, en gelek dan wel eenigermate naar het *behouden huis*, door Barends en Heemskerk weleer op Nova Zembla bewoond. Een vuile turfdamp boven de schoorsteenen van het slot getuigde ook in het barre seizoen, dat Batestein, als eene uitzondering op den regel, in alle seizoenen bewoond werd.

Costerus zat dan daar binnen bij den haard, keek dikwijls in het vuur, raadpleegde ieder oogenblik den thermometer, en genoot alzoo die zoetheden des levens, welke onze dichters van den nieuwen tijd het huiselijk geluk genoemd hebben.

Ter afwisseling, en terwijl Lucretia onledig was met de meest prozaïsche bemoeienissen der huishouding, las Costerus den *Nederlandschen Mercurius*, of schreef de gedenkschriften van zijnen tijd, onder de titel van:

Historisch verhaal ofte eene deductie van zaken, rakende het formeren van de republicque van Holland - met den gevolge van dien, sedert den jare 1572 ende hetgeen dezelve republieke naar het verloop van een eeuw in 1672 is overkomen.

Voor zijn eigen rekening gedrukt, kwam dit werk in 1707 voor de eerste maal in het licht, en maakte meer opgang dan men verwacht had, zoodat er, na verloop van eenige jaren, nog een bundeltje bijvoegsels ter perse ging, en een en ander ook nog in veel later tijd moest herdrukt worden.

Na eene gelukkige echtverbintenis van 16 jaren, en daarvan werd acte genomen in de nieuwsbladen, verloor Costerus zijne geliefde echtgenoot; en wat droevig was bovendien, ook het grootste gedeelte van zijn vermogen, al de landerijen der familie Ormea, de rentebrieven ten laste van Holland, benevens het huis Batestein.

Geene kinderen verwekt hebbende, werd Costerus, als ware het ter straffe, beleefdelijk onteigend; de bloedverwanten zijner overleden vrouw deelden den inboedel en verkochten de onroerende goederen. Twee nichten evenwel, Jacomina en Eva Clotterbooke, beide opgevoed in den huiselijke kring van Costerus, en waarvan de jongste met Pieter Burman gehuwd was, verstonden zich over den aankoop van Batestein.

Ten gevolge daarvan werd Jacomina Clotterbooke, die de huishouding van Costerus waarnam, vrouwe van 't huis, liet den voormaligen bezitter in het genot van dit buitenverblijf, en sleet met hem menigen winteravond in ongestoorde rust.

In 1733 overleed Jacomina Clotterbooke. -

Wat er verder met Costerus voorviel, ligt buiten ons onderwerp, want Batestein, waar het hier om te doen is, kreeg nu een ander heer.

Die heer was de echtgenoot van Jacomina's zuster, te weten, Mr. Pieter Burman, toen hoogleeraar te Leiden.

Had vroeger dit huis aan een adellijk geslacht behoord, thans kwam het aan eene door geleerdheid in geheel Europa bekende familie. Van Petrus Burman schrijf ik geen leven, dit gedooft de ruimte van het jaarboekje niet. Tot 1741 genoot de groote man op zijn geliefd Batestein, gedurende de vacantie der Leidsche hoogeschool, de rust van een geleerde. Gezeten in den koepel, schreef hij, onder anderen, een latijnsch gedicht, hetwelk hij in de gehoorzaal te Leiden den 22 September 1737 uitsprak, getiteld:

B A T E S T E I N U M,

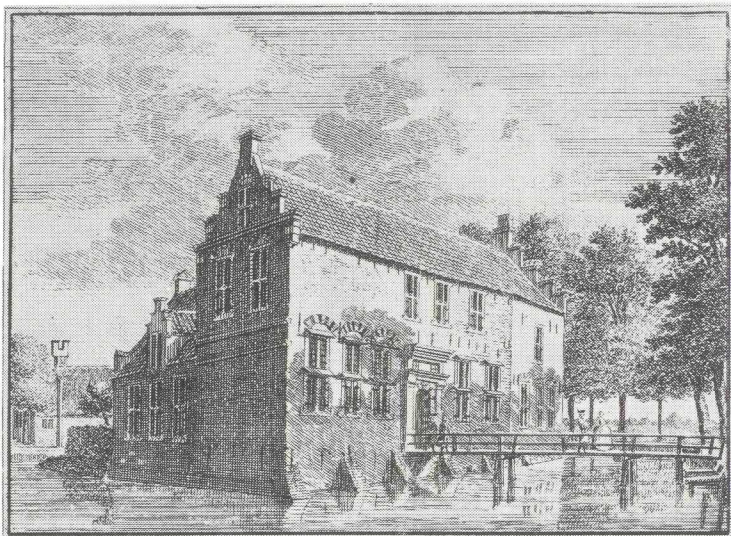
en waarvan de aanhef is:

*Dulce Batesteinum; longos mihi culta per annos,
Villa, prius juveni, nunc magis grata seni.
Quae mihi secessus tot, et otia docta dedisti,
Et vicibus mutas urbis agrique moras.*

Zoo rolt het in Ovidiaansche verzen, tot hij ten besluite in het geliefde Harmelen eene stille rustplaats vraagt.

*Numinis et nostrae nisi sit diversa voluntas
Et velit haud alia nos regione mori;
Hie mihi vel conjux claudit longaeva, vel ejus
Lumina, si praeceperat, dextera nostra premet.
Et quae conjugii vidisti surgere taedas,
Funereas tolles, Hermela moesta faces,
Et cineres Petri, cineres servabis et Evae,
Mixtaque tu telles non gravis esse teges,
Et brere in exiguo signatum marmore carmen
Pauca viatori verba legenda dabit;
Hie situs est, etc.*

Wie na den dood van dezen grooten geleerde op Batestein heeft gewoond, is mij geheel onbekend gebleven. In onze oogen echter heeft het een geheel vernieuwd en smaakvol voorkomen, zoo als uit het bijgevoegde plaatje blijkt, door het kunsttalent van den heer van de Weijer naar de natuur geteekend. Wie het landgoed bezoekt, en den koepel betreedt, nog geheel in uitwendigen vorm dezelfde, als toen Burman er zijne Bucolische verzen in schreef, vindt daar een onderhoud, leerrijk en nuttig, want de in de geschiedenis van het vaderland zoo gunstig genoemde heer Meulman bewoont Batestein, en strekt ten vraagbaak en regter van allen, die, hetzij in wetenschap of moeilijkheden van het leven, kennis of regt verlangen.

Het HUIS BATESTEN, by Harmelen.

NIEUWE LEDEN

De werving van intekenaren op het zeer binnenkort te verschijnen boekwerk 'VAN ACHTER DE OUDE SCHANDPAAL' van de heer Joh. Jansen. leverde tevens een ledenwinst op van 35!!!!!!

Wij zullen het zeer op prijs stellen indien U aandacht zal schenken aan het hier bijgevoegd verzoek van ons bestuur.